

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ СЕРИЯСЫ
1997 ЖЫЛДАН БАСТАП ШЫҒАДЫ

**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ СЕРИЯ
ИЗДАЕТСЯ С 1997 ГОДА

ISSN 2710-2661

№ 3 (2021)

ПАВЛОДАР

**НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайгыров университета**

Педагогическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания

№ KZ03VPY00029269

выдано

Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан

Тематическая направленность

публикация материалов в области педагогики,
психологии и методики преподавания

Подписной индекс – 76137

<https://doi.org/10.48081/FQUO1167>

Бас редакторы – главный редактор

Бурдина Е. И.

д.п.н., профессор

Заместитель главного редактора

Абыкенова Д. Б., *PhD доктор*

Ответственный секретарь

Нургалиева М. Е., *PhD доктор*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Пфейфер Н. Э.,

д.п.н., профессор

Жумагаева Е.,

д.п.н., профессор

Абибулаева А. Б.

д.п.н., профессор

Фоминых Н. Ю.,

д.п.н., профессор (Россия)

Снопкова Е. И.,

к.п.н., профессор (Белоруссия)

Мирза Н. В.,

д.п.н., профессор

Донцов А. С.,

доктор PhD

Шокубаева З. Ж.,

технический редактор

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели

Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов

При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

МРНТИ 14.35.07

<https://doi.org/10.48081/MEMY5880>**Г. А. Хусаинова¹, Ө. Займоғлы², *Д. Т. Тапенов³**^{1,3}Қазақ ұлттық өнер университеті,
Қазақстан Республикасы, Нұр-Сұлтан ,қ.;²«Акдениз» университеті,
Түркия, Анталья қ.

ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА ДОМБЫРАШЫ- СТУДЕНТТЕРДІ ДАЙЫНДАУ ПРОЦЕССИНДЕ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРДІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ СТРАТЕГИЯСЫ

Бүгінгі таңда қазақстандық музыкалық білім беру жүйесіндегі домбырашы-орындаушыларды дайындау процесі үнемі даму үстінде. Осыған орай, білім беру стратегиясы да өзгеруде. Қазіргі ЖОО-да домбырашы-студенттерді дайындау стратегиясы құзыреттілік тәсілдің басымдылығына және студентке орталықтандырылған оқытуға (студентоцентрированное обучение) негізделіп, кәсіби қызмет ерекшеліктерін ескеруді талап етеді. Қазіргі кезде ЖОО-да домбырашы-студенттерді дайындау күрделі, әрі көпқырлы процесс. МЖБС-да көрсетілгендей, заманауи домбырашы орындаушылық-технологиялық шеберлігі жетілген музыкант-орындаушы ғана емес, домбыра орындаушылық өнерін үйрететін педагог, шығармашылық процессті ұйымдастыратын менеджер, домбыра өнеріндегі мәселелерді қарастыратын зерттеуші. Сондықтан оқу процессінде домбырашы-студенттің орындаушылық шеберлігін жетілдіруін, педагогикалық бағытты меңгеріп, ұйымдастырушылық дағдыларын қалыптастыруын және ғылыми-зерттеу жұмыстарына араласуын қамтамасыз ету керек. Зерттеу барысында 6В02142 «Халық аспаптары» (домбыра) білім беру бағдарламасы бойынша бакалаврдың кәсіби қызметте ең қажетті және жеткілікті деген құзыреттіліктері алғаш рет анықталып, оларға сипаттама берілді және оқу процессінде апробацияланды. Болон процессінің талаптарына сәйкес, домбырашы-студенттердің кәсіби құзыреттіліктерін қалыптастыруда студентке орталықтандырылған оқыту тәсілдерін іске асыру, яғни, студенттің өздігімен білім алу, өз оқу траекториясын таңдау дағдыларын дамытып, студенттің оқу

процесі үшін жауапкершілігін арттыру бүгінгі күнгі аса өзекті мәселелердің бірі. Осыны ескере, ЖОО-да домбырашы-студенттерді кәсіби қызметке дайындау процесінде білім беру мазмұны кәсіби құзыреттіліктерді қалыптастыруға бағытталуы, яғни, оқу пәндері кәсіби құзыреттіліктерді қалыптастыру стратегиясын ұстануы маңызды болып табылады.

Кілтті сөздер: ЖОО-да домбырашы-студенттерді дайындау, құзыреттілік тәсіл, білім беру стратегиясы, студентке орталықтандырылған оқыту, домбыра орындаушылық өнері, домбырашы-студенттің орындаушылық шеберлігі, педагогикалық құзыреттілік, зерттеушілік құзыреттілік, орындаушылық құзыреттілік.

Кіріспе

Бүгінде күйшілік өнер мұрасын сақтау мен ары қарай дамыту міндеті кәсіби музыкалық білімі бар домбырашы, қобызшы, сыбызғышыларға жүктеліп отыр. Кәсіби домбырашыларды ЖОО-да 6B02142 «Халық аспаптары» (домбыра) білім беру бағдарламасы бойынша жоғары білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты (МЖБС) және жоғары оқу орындарының өздері әзірлейтін оқу бағдарламалары (оқу жұмыс жоспары, жеке оқу бағдарламалары және пәндер бойынша оқу жұмыс жоспарлары) негізінде дайындайды [1].

МЖБС мазмұнына сәйкес, 6B02142 «Халық аспаптары» (домбыра) білім беру бағдарламасы бойынша бакалавр өнер, мәдениет және білім беру салаларында орындаушылық, педагогикалық, ғылыми-зерттеу және ұйымдастырушы-басқарушылық қызмет түрлерімен айналысуға құқылы [1, 2 б.]. Бұл ЖОО-да домбырашы-студенттерді дайындаудың күрделі, әрі көпқырлы процесс екендігін көрсетеді. Яғни, қазіргі домбырашы домбыра орындаушылық өнерін меңгеріп қана қоймай, оны үйрете білуі, дәстүрлі музыка аясында зерттеулер жүргізіп, шығармашылық ұжымдардың қызметін ұйымдастыра білуі үшін, оның кешенді білім алуын қамтамасыз ету қажет. Кәсіби қызметіне қарай, домбырашыға келесі біліктілік талаптары қойылады:

6B02142 «Халық аспаптары» (домбыра) білім беру бағдарламасы бойынша бакалавр кәсіби қызмет түрлерін сапалы атқаруы үшін, оны дайындау барысында құзыреттілік тәсілді қолданудың өзектілігі ерекше мәнге ие. Осыған орай, кәсіби қызмет түрлерін атқаруға қажетті кәсіби құзыреттіліктерді анықтап, оларға сипаттама беріп, оқу процесінде құзыреттіліктерді игеру жолдарын көрсету зерттеуіміздің мақсаты болып табылады.

Материалдар мен әдістер

Зерттеу барысында 6B02142 «Халық аспаптары» (домбыра) білім беру бағдарламасы бойынша нормативтік құжаттарға, оқу-әдістемелік құралдарға талдау жүргізілді, музыкатану, музыкалық білім педагогикасы, домбыра өнері педагогикасы бағытындағы ғылыми зерттеулермен жұмыс жүргізілді, домбыра орындаушылық өнері саласындағы алдыңғы қатарлы профессорлық-педагогикалық құраммен өткізілген сұхбат материалдары қолданылды. МЖБС-да көрсетілген болашақ домбырашының кәсіби қызмет түрлері, оған қойылатын біліктілік талаптары талданды. 6B02142 «Халық аспаптары» (домбыра) білім беру бағдарламасы бойынша бакалаврдың кәсіби құзыреттіліктері анықталып, оларға сипаттама берілді және оқу процессінде құзыреттіліктерді игерудің педагогикалық шарттары апробацияланды.

Нәтижелер мен талқылаулар

Зерттеу жұмысымызда 6B02142 «Халық аспаптары» (домбыра) білім беру бағдарламасы бойынша бакалаврды атқаратын қызметіне қарай домбырашы-орындаушы, домбырашы-педагог, домбырашы-зерттеуші және домбырашы-ұйымдастырушы деп атаймыз. Осыған сәйкес, домбырашы-студент болашақта музыкалық-орындаушылық қызметті сапалы атқаруы үшін, оқу барысында келесі құзыреттіліктерге игеруі керек:

- Орындаушылық-технологиялық құзыреттілік;
- Жеке концерттік-орындаушылық құзыреттілік;
- Ұжыммен орындау құзыреттілігі;
- Шешендік өнер;
- Музыкалық өлкетану құзыреттілігі.

Орындаушылық-технологиялық құзыреттілік болашақ кәсіпқой домбырашының домбыра орындаушылық шеберлігінің жоғары деңгейіне ие болуын көздейді. Орындаушылық шеберлік ұғымы музыкалық-орындаушылық қызмет пен музыкалық-көркемдік шығармашылық негіздерін білуді, домбыра аспабында дыбыс шығару технологиясы мен орындаушылық тәсілдердің техникасын меңгеруді, музыкалық стильдер мен жанрлардың, домбыра күйшілік мектептерінің ерекшеліктерін түсінуді қамтиды [2, 122 б.].

6B02142 «Халық аспаптары» (домбыра) білім беру бағдарламасы бойынша бакалавр *жеке концерттік орындаушылық құзыреттілігіне* ие болуы керек. ЖОО-да домбырашы студенттерді дайындау процессінің маңызды міндеттерінің бірі – орындаушының жеке концерттік репертуарын қалыптастыру болып табылады. Домбырашы студенттерді дайындауда педагогикалық репертуар мәселесіне ерекше назар аударылып, домбырашының репертуары кең, жан-жақты, барлық орындаушылық

стильдерді қамтуын қадағалау керек. Бұл туралы профессор Қ. Ә. Мұхитов та айтқан болатын [3, 54 б.].

Болашақ домбырашының жеке концерттік орындаушылық құзыреттілігін қалыптастыруда, оның эмоциялық, интеллектуалдық, физикалық және психологиялық дайындығын қамтамасыз ету керек, яғни, домбырашы-студенттің орындаушылық шеберлігін жетілдірумен бірге, жан-жақты білімділігін арттырып, дүниетанымын кеңейту, бойына сенімділік орнатудың маңыздылығы жоғары [4, 408 б.].

Сонымен қатар, домбырашы-орындаушы оркестр және ансамбль құрамында орындаушылық қызмет атқара алуы керек. Музыкалық ұжымда орындаушылық қызмет атқару үшін домбырашы-орындаушы домбыра аспабында орындау техникасының биік деңгейіне ие, ноталық сауаттылығы жоғары болуымен қатар, дирижер мен ұжым мүшелерімен байланыс орната білуі керек.

Музыкатуанушы ғалым Г. Н. Омарованың зерттеулерінде қазақтың күй өнері музыкалық мәтін мен ауызша айтылатын аңызынан тұратын синкретикалық жанр екендігін көрсетеді [5, 162 б.]. ЖОО-да домбырашы-студенттерді дайындау процессінде бұны ескеріп, домбырашы-студенттің күй аңызын білуімен қатар, оны көркем тілмен әңгімелеуге үйретіп, оның бойындағы *шешендік өнерді* қалыптастырудың маңыздылығы жоғары. Күй аңызын айту орындаушы мен тыңдаушы арасында байланыс орнауына ықпал етіп, орындаушыдан әңгімені түрлендіріп, ары қарай дамытып айтуды талап етеді.

Қазақтың күй өнерін зерттеуге зор үлес қосқан ғалым А. Сейдімбек, домбыра күйшілік өнерін Алтай-Тарбағатай, Арка, Жетісу, Қаратау, Сыр бойы, Батыс Қазақстан және Маңғыстау деген жеті мектепке бөліп қарастырады. Бұлайша бөлуде географиялық принцип санаға бірден ұялағанмен, негізгі принцип шын мәнінде музыкалық дәстүрге негізделді [6, 46 б.].

Домбырашы-орындаушы күйшілік мектептердің стильдік, орындаушылық, құрылымдық, интонациялық ерекшеліктерін меңгеруі үшін әр мектептің таралу аймағын, сол өңірдің этникалық құрамын, көрші халықтар мәдениетінің әсерін, тарихи оқиғаларды, вокалдық музыкасы мен салт-дәстүрі сияқты музыкалық-өлкетану материалдарымен таныс болуы керек. Осылайша ЖОО-да домбырашы студенттерді орындаушылық қызметке дайындау барысында, оның *музыкалық-өлкетану құзыреттілігін* қалыптастыру да маңызды орынға шығып отыр [7, 204 б.].

БВ02142 «Халық аспаптары» (домбыра) білім беру бағдарламасы бойынша бакалавр музыкалық оқу орындарында педагогикалық қызметті нәтижелі атқаруы үшін келесі құзыреттіліктерді меңгеруі тиіс:

- Музыкалық-педагогикалық құзыреттілік;
- Кәсіби-коммуникативті құзыреттілік;
- Медиа-коммуникативтік құзыреттілік;
- Музыкалық-психологиялық құзыреттілік;
- Әдіснамалық-әдістемелік құзыреттілік.

ЖОО-ның домбырашы-студентінің болашақта педагогикалық қызметті нәтижелі атқаруы үшін оқу барысында оның музыкалық-педагогикалық құзыреттілігін қалыптастыру маңызды. Домбырашының *музыкалық-педагогикалық құзыреттілігі* деп оның арнайы домбыра педагогикасының заңдылықтары, принциптері мен әдістерін кәсіби практика қолдана алуы, оқу бағдарламасымен таныс болуы, педагогикалық репертуарды меңгеруі, оқу процессін ұйымдастыра білуі деп түсінеміз [8; 9].

Музыкалық ЖОО-ның домбырашы түлектерінің басым бөлігі музыкалық-педагогикалық қызметке араласатындығы мәлім. Бұл музыкалық оқу орындарында білікті домбырашы-педагогтарға сұраныстың жоғары екендігі байқатады [10, 6 б.]. Сондықтан ЖОО-да домбырашы студенттерді дайындау бағдарламасына музыкалық-педагогикалық құзыреттілікті қалыптастыруға ерекше мән беріледі.

Педагогикалық процесстің оқытушылар мен білім алушылар арасындағы байланысқа негізделуі домбырашы-педагогтың *кәсіби-коммуникативті құзыреттілігінің* болуын талап етеді. Кәсіби-коммуникативті құзыреттілік домбырашы-педагогтың білім алушылармен және педагогикалық ұжыммен кәсіби жайлы қарым-қатынас орната білуін көздейді.

Қазіргі жоғары технологиялар ғасырында оқыту процесінде ақпараттық технологияларды пайдалану заңдылық. Осыған орай, домбырашы-педагогтың келесі құзыреттілігі – *медиа-коммуникативті құзыреттілігінің* өзектілігі жылдан-жылға артады. Бұл құзыреттілік домбырашы-педагогтың оқыту процессін жеңілдетіп, тиімділігін арттыру мақсатында медиа құралдарды, компьютерлік бағдарламаларды, инновациялық технологияларды пайдалануын көздейді. Домбырашы-педагогтың медиа-коммуникативті құзыреттілігі қазіргі қашықтықтан оқыту жағдайында ерекше маңызға ие болып отыр.

Домбырашы-педагог білім алушылармен байланыс орнатып, нәтижелі педагогикалық процессті ұйымдастыруы үшін музыкалық психология негіздерін білуі керек. Бұнымен ЖОО-да оқу барысында болашақ домбырашы-педагогтың *музыкалық-психологиялық құзыреттілігін* қалыптастырудың маңыздылығы айқындалады. Домбырашы-педагогтың музыкалық-психологиялық құзыреттілігі деп музыкалық психология негіздерін білуі, білім алушының психологиялық жағдайын тануы,

музыканың студент психикасына әсер ету процессі туралы түсінігінің болуын айтамыз [11, 169 б.].

Педагогикалық қызметпен айналысу үшін домбырашы-педагогтың *әдіснамалық-әдістемелік құзыреттілігінің* болуы маңызды. Домбырашы-педагог білім алушыларды оқыту, дамыту және тәрбиелеу процессін толыққанды ұйымдастыра алуы үшін домбыра орындаушылық өнерін үйретудің әдістемесі мен әдіснамасын меңгеруі керек.

6B02142 «Халық аспаптары» (домбыра) білім беру бағдарламасы бойынша бакалавр ұйымдастырушылық-басқарушылық қызметпен айналысуы үшін оқу процессінде оның келесі құзыреттіліктерін қалыптастыру қажет:

- Ұйымдастырушылық құзыреттілік;
- Коммуникативті құзыреттілігі;
- Музыкалық-ағартушылық құзыреттілік;
- Домбыра үйрету процессін ұйымдастыру құзыреттілігі.

Домбырашы-студенттің болашақта ұйымдастырушылық-басқарушылық қызметті атқара алуы үшін оқу барысында оның ұйымдастырушылық құзыреттілігін қалыптастыру керек. Домбырашының бұл құзыреттілігі бүгінгі нарықтық экономикада ерекше маңызға ие. Домбырашының *ұйымдастырушылық құзыреттілігі* оның мәдениеттегі менеджмент негіздерін, экономикалық дамудың негізгі ұғымдарын, музыкалық шығармашылық процесстерді, мәдениет туралы заңды білуімен; өнер және мәдениет мекемелерінің, шығармашылық ұйымдардың, концерттік ұжымдардың қызметін жүзеге асырудың технологиялық базасын қалыптастыру, шығармашылық жобаларды ұйымдастыру, концерттік бағдарламаларды құрып, жүзеге асыру міндеттерін атқара алуымен сипатталады [1, 5 б.].

Ұйымдастырушылық-басқарушылық қызмет домбырашы-ұйымдастырушыдан әлеуметтік ортада байланыс орната білуді, яғни *коммуникативті құзыреттілікті* талап етеді. Бұл құзыреттілік домбырашы-ұйымдастырушының күрделі коммуникативтік дағдылар мен қабілеттерге ие болуымен, қарым-қатынастағы мәдени нормалар мен шектеулерді, қарым-қатынас саласындағы әдет-ғұрыптар мен дәстүрлерді білуімен, әдептілікті сақтау, тәрбиелік, ұлттық менталитетке тән және мамандық аясындағы коммуникативті құралдарды игеруімен сипатталады [12, 6 б.].

Домбырашының ұйымдастырушылық-басқарушылық қызметі оның орындаушылық және педагогикалық қызметімен де ұштасады. Орындаушылық салада *музыкалық-ағартушылық құзыреттілік* домбыра күй өнерін насихаттау жұмыстарымен ұйымдастырумен сипатталады. Музыкалық

ағартушылық музыкалық қызметтің барлық түрін: композиторлық және орындаушылық шығармашылық, музыкатану, музыкалық педагогика және концерттік істі біріктіргендіктен ұйымдастуды қажет етеді [13, 832 б.].

Домбырашының ұйымдастырушылық қызметі педагогикада домбыра үйрету процессін ұйымдастыру құзыреттілігінен көрініс табады. Домбырашы-ұйымдастырушының бұл құзыреттілігі оның оқу процессін ұйымдастыра білуімен, әкімшілік қызметтің негіздерін меңгеріп, білім беру мекемелерінде басқару қызметін жүзеге асыра алуымен сипатталады [1, 4 б.].

Оқыту процессінде домбырашы-студенттерді ғылыми дәлелденген біліммен қаруландыру аса маңызды болып табылады. ЖОО-дағы домбырашы-студент болашақта ғылыми-зерттеу қызметін сапалы атқаруы үшін оқу барысында келесі құзыреттіліктерді игеруі керек:

- Ізденушілік құзыреттілік;
- Оқу процессін зерттеу құзыреттілігі;
- Ақпараттық-коммуникациялық құзыреттілік;
- Шет тілдерін меңгеруі.

Домбырашы-зерттеушінің ғылыммен айналысуы үшін оның *ізденушілік құзыреттілігі* болуы керек. Домбырашы-зерттеушінің бұл құзыреттілігі оның жаңа білімдерді игеруге құштарлығы мен ғылыми әдебиеттерге қызығушылығының болуымен, ғылымдағы мәселелерді анықтап, олардың шешімін ұсына білуімен, ғылыми болжамдар жасап, оларды дәлелдей алуымен сипатталады.

Көп жағдайда домбырашы-зерттеуші ғылыми-зерттеушілік қызмет пен педагогикалық қызметті қатар атқаратындығын практикадан байқаймыз. Домбыра орындаушылық өнерін үйрету саласында домбырашы-педагог практикалық міндеттерді орындаса, домбырашы-зерттеуші домбыра үйрету процессінің заңдылықтарын зерттеп, оның мақсаты, мазмұны мен әдістерін әзірлеумен айналысады. Домбырашы-зерттеушінің *оқу процесін зерттеу құзыреттілігі* оның домбыра үйрету процессінің заңдылықтарын, әдіснамалық негіздерін біліп, оны жетілдірудің жолдарын анықтау қабілетімен сипатталады.

ЖОО-ның домбырашы-студенттің болашақта ғылыми-зерттеу қызметін атқаруында *ақпараттық-коммуникациялық құзыреттілігінің* маңыздылығы ғылыми зерттеу материалдарын жинақтау барысында сыни көзқарасты ұстанумен, яғни, заманауи ақпараттық технологияларды пайдалануда сенімді ақпарат көзіне жүгініп, мәліметтерді іріктеп, салыстырып, тексеріп, оны ғылыми зерттеуде пайдалана білумен сипатталады.

Заманауи домбырашы-зерттеуші ғылыми-зерттеу қызметі барысында түрлі ақпарат құралдарын, ақпарат көздерін қолдана білуі маңызды. Қазіргі

жаһандану заманында ғылыми жаңалықтардан хабардар болып, әлемдік ғылыми ашылымдарды біліп, оларды практикада қолдану, өзінің ғылыми-зерттеу нәтижесімен ғылыми ортада бөлісу аса өзекті. Бұл домбырашы-зерттеушіден кәсіби бағыттағы бірнеше шет тілін білуді талап етеді. Сондықтан ЖОО-да домбырашы-студенттердің оқу бағдарламасында «Шет тілі» пәніне ерекше назар аударылады.

Қорытынды

Бүгінгі таңда ЖОО-да домбырашы-студенттерді дайындау стратегиясы модернизациялауға ұшырауда. Яғни, қазіргі оқу процесі үнемі дамытуды, жетілдіруді, жаңа әдіс-амалдарды, тәсілдерді қолдануды көздейді. 6B02142 «Халық аспаптары» (домбыра) білім беру бағдарламасы бойынша бакалаврдың болашақта кәсіби қызметін нәтижелі атқаруы үшін оқу процессінде құзыреттілік тәсіл мен студентке орталықтандырылған оқыту тәсілдерін қолданудың өзектілігі артуда.

Құзыреттілік тәсілге жүгіну Болон процессінің негізгі талаптарының бірі болғандықтан, зерттеуімізде «6B02142 – Халық аспаптары (домбыра)» білім беру бағдарламасы бойынша бакалаврдың кәсіби қызмет түрлері, оған қойылатын талаптар анықталып, домбыра орындаушылық өнері саласындағы үздіксіз білім беру үлгісі, оқыту, дамыту және тәрбиелеу заңдылықтары, принциптері мен әдістері, пәнаралық байланыс пен білім мазмұны алғаш рет құзыреттілік стратегия негізінде қарастырылды. ЖОО-да домбырашы-студенттерді дайындау процессінде құзыреттілік тәсіл бұрыннан бар болғанымен, жеке тақырып ретінде алғаш зерттеліп, мазмұндық жағынан талданып, сипаттама берілді. ЖОО-ның аяқтаған домбырашының кәсіби құзыреттіліктерін іріктеліп, кәсіби қызметте ең қажетті және жеткілікті құзыреттіліктерді анықталды.

Мақала материалдары ЖОО-да домбырашы-студенттерді дайындау процессінің теориялық және практикалық негіздерін зерттеуіміздің нәтижесі болып табылады. Қорытындылай келе, құзыреттілік тәсіл музыкалық білім беру процессінің негізі ретінде, болашақ домбырашының ЖОО-да оқу барысында кәсіби білімдер мен дағдаларды қалыптастыруын қамтамасыз етеді деген тұжырымға келеміз.

Пайдаланған деректер тізімі

1 050404 «Дәстүрлі музыкалық өнер» (домбыра) : ҚР МЖМБС 3.08.286-2006. [2005-12-23 бастап қолданысқа енгізілді]. – Астана : ҚР Білім және ғылым министрлігі, 2006. – 41 б. (Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты)

2 **Валеева, Ф. Х.** Вопросы развития исполнительского мастерства музыканта-инструменталиста на этапе высшего профессионального образования / Педагогическое мастерство: материалы III Международной научно-практической конференции (июнь 2013 года). – Москва : Буки-Веди, 2013. – С. 122–124.

3 Ұстаздардың ұстазы / Құрастырған К.Сахарбаева. – Алматы, 2003. – 192 б.

4 **Кирнарская, Д. К.** Психология специальных способностей. Музыкальные способности. / Д. К. Кирнарская. – Москва : Таланты XXI века, 2004. – 436 с.

5 **Омарова, Г. Н.** Кобызовая традиция. Вопросы изучения казахской традиционной музыки: монография / Г. Н. Омарова. – Алматы, 2009. – 520 с.

6 Тарақты, А. С. Күй шежіре / А. С. Тарақты. – Алматы : КРАМДС–Яссауи, 1992. – 488 б.

7 **Хусаинова, Г. А.** Актуализация краеведческой компетентности в процессе обучения музыканта-педагога в вузе / Г. А. Хусаинова, Д. Т. Тапенов, Д. Е. Кожебаев, А. Е. Жумашева // Проблемы музыкальной науки / Music scholarship. – 2021. – № 1. – С. 203–212.

8 **Абдуллин, Э. Б.** Теория музыкального образования / Э. Б. Абдуллин, Е. В. Николаева. – Москва : Академия, 2004. – 336 с.

9 **Крюкова, В. В.** Музыкальная педагогика / В. В. Крюкова. – Ростов н/Д : «Феликс», 2002. – 288 с.

10 **Сахарбаева, К. С.** Домбыра үйрету әдістері / К. С. Сахарбаева. – Алматы : Издат-Маркет, 2006. – 164 б.

11 **Әбенбаев, С. Ш.** Педагогика: Оқу құралы / С. Ш. Әбенбаев, Ж. Ә. Әбиев. – Астана : Фолиант, 2009. – 336 б.

12 Титов, А. Б. Арт-менеджмент: учебное пособие / А. Б. Титов, М. Ю. Платонов, Ю. Ю. Платонова, Д. Г. Кучеров. – Санкт-Петербург : Санкт-Петербургский государственный институт психологии и социальной работы, 2016. – 226 с.

13 **Савельева, Н. Л.** Тематическое решение концертного проекта в филармонической организации / Н. Л. Савельева // Известия Самарского научного центра Российской академии наук. – 2013. № 2. – С. 831–834.

References

1 Qazaqstan Respublikasynyn memlekettik zhalpyga mindetti bilim beru standarty 3.08.286-2006 [State mandatory standard of Education of the Republic of Kazakhstan]. – Astana : the official publication, 2006. – 41 p.

2 **Valeeva, F. Kh.** Voprosy razvitiia ispolnitelskogo masterstva muzykanta-instrumentalistsa na etape vysshego professionalnogo obrazovaniia [Questions of the development of performing skills of an instrumentalist at the stage of higher professional education] / pedagogical skill '13: materialy III Mezhdunarodnoi nauchno-prakticheskoi konferentsii (iiun 2013 goda). – International Scientific and Practical Conference. – Moskva : Buki-Vedi, 2013. – P. 122–124.

3 **Sakharbaeva, K. S.** Ustazdardyn ustazy [Teacher of teachers]. – Almaty, 2003. – 192 p.

4 **Kirnarskaia, D. K.** Psikhologiiia spetsialnykh sposobnostei. Muzykalnye sposobnosti [Psychology of special abilities. Musical abilities]. – Moskva : Talanty-KhKhI veka, 2004. – 436 p.

5 **Omarova, G. N.** Kobyzovaia traditsiia. Voprosy izucheniiia kazakhskoi traditsionnoi muzyki [Kobyz tradition. Questions of studying Kazakh traditional music]. – Almaty, 2009. – 520 p.

6 **Tarakty, A. S.** Kui shezhire [Chronicle of kui]. – Almaty : KRAMDS-Iassau, 1992. – 488 p.

7 **Khusainova, G. A., Tapenov, D. T., Kozhebaev, D. E. & Zhumasheva, A. E.** Aktualizatsiia kraevedcheskoi kompetentnosti v protsesse obucheniia muzykanta-pedagoga v vuze [Actualization of local history competence in the process of training a musician-teacher at a university]. Problemy muzykalnoi nauki. – Music scholarship. – 2021. – № 1. – P. 203–212.

8 **Abdullin, E. B., Nikolaeva, E. V.** Teoriia muzykalnogo obrazovaniia [Theory of music education]. – Moskva : Akademiia, 2004. – 336 p.

9 **Kriukova, V. V.** Muzykalnaia pedagogika [Music Pedagogy]. – Rostov n/D: «Feliks», 2002. – 288 p.

10 **Sakharbaeva, K. S.** Dombyra uiretu adisteri [Methods of teaching dombra]. – Almaty : Izdat-Market, 2006. – 164 p.

11 **Abenbaev, S. Sh. & Abiev, Zh. A.** Pedagogika [Pedagogy]. – Astana : Foliand, 2009. – 336 p.

12 **Titov, A. B., Platonov, M. Iu., Platonova, Iu. Iu. & Kucherov, D. G.** Art-menedzhment [Art management]. – Peterburg : Sankt-Peterburgskii gosudarstvennyi institut psikhologii i sotsialnoi raboty, 2016. – 226 p.

13 **Saveleva, N. L.** Tematicheskoe reshenie kontsertnogo proekta v filarmonicheskoi organizatsii [Thematic solution of the concert project in the philharmonic organization]. Izvestiia Samarskogo nauchnogo tsentra Rossiiskoi akademii nauk – Proceedings of the Samara Scientific Center of the Russian Academy of Sciences, – 2013. – № 2. – P. 831–834.

Материал 09.09.21 баспаға түсті.

Г. А. Хусаинова¹, О. Займоглы², *Д. Т. Тапенов³

^{1,3}Казахский национальный университет искусств,

Республика Казахстан, г. Нур-Султан;

²Университет «Акдениз», Турция, г. Анталья.

Материал поступил в редакцию 09.09.21.

СТРАТЕГИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ-ДОМБРИСТОВ В ВУЗЕ

На сегодняшний день процесс подготовки домбристов-исполнителей в системе казахстанского музыкального образования постоянно развивается. В связи с этим меняется и образовательная стратегия. Стратегия современной подготовки студентов-домбристов в вузе требует учета особенностей профессиональной деятельности, основанной на приоритете компетентностного подхода и студентоцентрированного обучения студента. В настоящее время подготовка студента-домбриста в вузе – сложный и многогранный процесс. Как указано в ГОСО, современный домбрист является не только музыкантом-исполнителем, обладающим высоким уровнем исполнительско-технологического мастерства, но и педагогом, обучающим искусству домбрового исполнительства, менеджером по организации творческого процесса, исследователем проблем домбрового искусства. Поэтому в учебном процессе необходимо обеспечить совершенствование исполнительского мастерства студента-домбриста, овладение педагогической направленности, формирование организаторских навыков и участие в научно-исследовательской работе. В ходе исследования впервые были выявлены, охарактеризованы и апробированы в учебном процессе наиболее необходимые и достаточные в профессиональной деятельности компетенции бакалавра по образовательной программе) бВ02142 – «Народные инструменты» (домбра). В соответствии с требованиями Болонского процесса, одной из актуальных задач на сегодняшний день является формировании профессиональных компетенций домбриста-студента с помощью реализации подходов студентоцентрированного обучения, то есть развитие у студента навыков самостоятельного обучения, выбора своей учебной траектории, повышение ответственности за учебный процесс. Учитывая это, на сегодняшний день в

процессе подготовки студентов-домбристов к профессиональной деятельности содержание образования должно быть направлено на формирование профессиональных компетенций, то есть учебные дисциплины должны придерживаться стратегии формирования профессиональных компетенций.

Ключевые слова: подготовка студентов-домбристов в вузе, компетентностный подход, образовательная стратегия, студентоцентрированное обучение, искусство домбрового исполнительства, исполнительское мастерство студента-домбриста, педагогическая компетенция, исследовательская компетенция, исполнительская компетенция.

G. A. Khusainova¹, O. Zaimoglu², *D. T. Tapenov³

^{1,3}Kazakh National University of Arts,
Republic of Kazakhstan, Nur-Sultan;

²Akdeniz University, Turkey, Antalya.

Material received on 09.09.21.

STRATEGY FOR THE FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCIES IN THE PROCESS OF TRAINING DOMBRIST STUDENTS AT THE UNIVERSITY

To date, the process of training dombrists-performers in the system of Kazakhstan music education is constantly developing. In this regard, the educational strategy is also changing. The strategy of modern training of dombrist students at the university requires taking into account the peculiarities of professional activity, based on the priority of the competence-based approach and student-centered learning of the student. Currently, the preparation of a dombrist student at a university is a complex and multifaceted process. As stated in the SSO, a modern dombrist is not only a performing musician with a high level of performing and technological skills, but also a teacher who teaches the art of dombra performance, a manager for the organization of the creative process, and a researcher of the problems of dombra art. Therefore, in the educational process, it is necessary to ensure the improvement of the performing skills of the dombrist student, the mastery of the pedagogical orientation, the formation of organizational skills and participation in research work. In the course of the study, for the first time, the most necessary and sufficient competencies of a bachelor in the educational program 6B02142 – «Folk

instruments» (dombra) were identified, characterized and tested in the educational process. In accordance with the requirements of the Bologna Process, one of the most urgent tasks today is the formation of professional competencies of the dombrist-student through the implementation of student-centered learning approaches, that is, the development of the student's skills of independent learning, choosing their own learning path, and increasing responsibility for the educational process. Taking this into account, today, in the process of preparing dombrist students for professional activity, the content of education should be aimed at the formation of professional competencies, that is, academic disciplines should adhere to the strategy of forming professional competencies.

Keywords: training of dombrist students at the university, competence-based approach, educational strategy, student-centered learning, the art of dombra performance, performing skills of a dombra student, pedagogical competence, research competence, performing competence.

Теруге 09.09.2021 ж. жіберілді. Басуға 30.09.2021 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

4,31 Мб RAM

Шартты баспа табағы 28,0.

Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген З. С. Исакова

Корректоры: А. Р. Омарова

Тапсырыс № 3810

Сдано в набор 09.09.2021 г. Подписано в печать 30.09.2021 г.

Электронное издание

4,31 Мб RAM

Усл.п.л. 28,0. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка З. С. Исакова

Корректор: А. Р. Омарова

Заказ № 3810

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

8 (7182) 67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

pedagogic-vestnik.tou.edu.kz